

A HADSEREG ALKALMAZÁSA A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNYBAN

NEMZETKÖZI PÉLDÁK

- [Ausztriában április 20-ig](#) több mint 1730 katonát vetettek be a járvány elleni védekezésben. [A hadsereg támogatja](#) a rendőri szerveket a határok őrzésében, védi a létfontosságú infrastruktúrákat, segíti az egészségügyi intézményeket.
- [Franciaországban](#) a Resilience-műveletben a hadsereg főként logisztikai, egészségügyi és védelmi támogatást nyújt a közigazgatási szervek számára.
- [Lengyelországban több mint 5200 katonát](#) vontak be a védekezésbe, köztük a határvédelembe és a rendvédelmi szervek egyéb támogatásába.
- Németországban egy [15 000 katonából álló kontingenst](#) állítottak fel a tartományok és a közigazgatási szervek támogatására.
- [Olaszországban](#) a hadsereg logisztikai és egészségügyi támogatást nyújt, valamint [közreműködik a területi lezárásokban](#), a korlátozások ellenőrzésében.
- Spanyolországban [több mint 8000 katonát](#) vontak be a védekezésbe. Feladataik közé tartozik a kritikus területek fertőtlenítése, a kórházak támogatása, menedéksátrak felállítása a hajléktalanok számára, orvosi eszközök szállítása, a kritikus infrastruktúrák felügyelete és védelme.

Az Infojegyzet – figyelemmel a honvédség jelenlegi járványügyi helyzetben való alkalmazására – a teljesség igénye nélkül annak tárgykörét járja körül, hogy egyes normál és különleges jogrendi időszakokban milyen felhatalmazások szerint törtéhet meg Magyarországon a katonaság belföldi felhasználása.

A katonai erők belföldi alkalmazása a demokratikus jogállamokban rendszerint nem megszokott, és csak kivételes helyzetekben lehetséges. Békeidőszakban, vagyis normál állami működés idején a katonai alakulatok a közrend és közbiztonság fenntartására irányuló funkciókkal általában nem rendelkeznek, ez azonban nem jelenti azt, hogy – főként közreműködő, de akár önálló szereplőként – semmilyen belföldi rendészeti, vagy egyéb belbiztonsági feladatot ne láthatnának el ([Buzás 2018](#)). Ezek köréből kiemelkednek a tűzsereszteti feladatok, a katasztrófák elleni védekezés, az államhatár védelme, vagy éppen a terrorcselekmények elhárítása és következményeinek kezelése. Hangsúlyozandó azonban, hogy katonai erő bevonására általában csak azon esetekben kerül sor, amennyiben a védekezésre kijelölt szervek munkája nem elégséges a veszélyek, károk elhárítására vagy kezelésére ([Farkas 2017](#)). Magyarországon e katonai erő alkalmazására vonatkozó kitétel egyes kivételes jogrendi időszakokban is érvényes.

A hadseregeknek – mint az állami védelmi igazgatási rendszerek központi szereplőjének – rendészeti és belbiztonsági feladatokban történő felhasználása válsághelyzetekben és rendkívüli jogrendi időszakokban viszont természetes jelenség. A katonai szervezetrendszer bevetését egyes belföldi krízishelyzetekben több szempont is indokoltá teheti. A hadseregek többek között éles válsághelyzetekre kialakított reagáló rendszerekkel, széleskörű kül- és belföldi válságkezelő tapasztalatokkal, különleges védelmi eszközparkkal, valamint nagyteherbírású szállítókapacitással és országos szintű logisztikai hálózattal rendelkeznek.

A koronavírus-járvány elleni küzdelemben az elmúlt hetekben az európai országok többségében – függetlenül attól, hogy kihirdettek-e különleges jogrendi időszakot – az egészségügyi, a rendvédelmi és egyéb állami szervek mellett közreműködő félként a hadseregek is megjelentek. Általánosságban elmondható, hogy a védekezés során az európai országok a katonaságot leginkább az alábbi feladatokra használják ([Pepe 2020](#)):

- logisztikai és egészségügyi támogatásra,
- létfontosságú vállalatok működésének biztosítására,
- őrzés-védelmi és rendfenntartási feladatokra.

A Magyar Honvédség katonái az új típusú koronavírus okozta járvány elleni védekezésben hasonló szerepet töltenek be.

ALKALMAZÁS BÉKEIDŐSZAKBAN

[Magyarország Alaptörvénye](#) értelmében az ország törvényes rendjének és közbiztonságának fenntartására, valamint az államhatárok védelmére elsődlegesen a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatottak (46-47. cikkek). E rendészeti feladatkörből a Magyar Honvédség rendeltetése egyértelműen elhatárolódik. Az Alaptörvény szerint elsődleges feladata *"Magyarország függetlenségének, területi épységének és határainak katonai védelme, nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenység végzése."* (45. cikk, 1.)

A hadsereg belbiztonsági, illetve rendészeti típusú feladatokba történő bevonására általában azon kivételes jogrendi esetekben kerülhet sor, amikor a rendvédelmi szervezetek a kialakult válsághelyzetek, katasztrófák megelőzésére vagy kezelésére már nem elégségesek. Ettől függetlenül azonban a normál jogrendi időszakban is adódnak olyan belföldi feladatok, amelyeket képzettsége és speciális eszközparkja birtokában kizárólag a Magyar Honvédség tud megfelelően ellátni.

A honvédség katasztrófavédelmi feladatokba történő bevonását mind az Alaptörvény, mind a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló [2011. évi CXIII. törvény](#) (Hvt.), mind pedig a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló [2011. évi CXXVIII. törvény](#) (Kat. tv.) is lehetővé teszi.

Az Alaptörvény szerint *"a Magyar Honvédség közreműködik a katasztrófák megelőzésében, következményeik elhárításában és felszámolásában."* (45. cikk, 2.). A Hvt. rögzíti továbbá, hogy a honvédség a katasztrófavédelmi feladatokban való közreműködését fegyverhasználati jog nélkül látja el (Hvt. 36.§).

Magyarország katasztrófavédelmében a Magyar Honvédséget a Kat. tv. külön is nevezi (2.§.), lehetővé téve a hadsereg alkalmazását különleges jogrend bevezetését megelőzően is.

A "kvázi rendkívüli időszakok"

Az elmúlt években Magyarországon több olyan "kvázi különleges jogrendi időszak" is elfogadásra került, amelyek a különleges jogrendi típusokkal szemben korlátozottabb mértékű felhatalmazással rendelkeznek. Azt a célt szolgálják, hogy még a békeidőszak keretei között megakadályozható, vagy kezelhető legyen egy válsághelyzet. Ilyen többek között a honvédelmi veszélyhelyzet, vagy a tömeges migráció okozta válsághelyzet ([Kelemen 2019](#)). E "kvázi különleges időszakok" létrehozása annak volt köszönhető, hogy mind a magyar, mind a nemzetközi biztonsági környezetben olyan úgynevezett "szürkezónába" tartozó fenyegetések keletkeztek, amelyekkel szemben a védekezés immár túlmutat a klasszikus rendészeti feladatok körén. Ilyen fenyegetések jellemzik például a határvédelem, a terrorrelhárítás, vagy éppen a kibervédelem területeit, melyek kezelése gyakran csak a védelmi ágazatok kooperációja által lehetséges ([Farkas 2017](#)).

Az elmúlt években a honvédség számára mind a tömeges méretű illegális migráció, mind pedig az európai terrorcselek sorozata új kihívásokat, egyben pedig új feladatokat is eredményezett.

A tömeges illegális bevándorlás következtében a Menedékjogról szóló [2007. évi LXXX. törvény](#) 2015. évi módosítását követően az államhatár védelmébe a hadsereg is bevonhatóvá vált. Ennek alapfeltétele, hogy kihirdetésre kerüljön a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet. E minősített időszakot a Kormány 2016 márciusában hirdette ki először, és azóta több ízben – [legutóbb 2020. március 5-én](#) – meghosszabbította. A Magyar Honvédség 2015 óta vesz részt a határvédelemben, részképességeivel támogatva a rendőrség munkáját ([Korom 2019](#)).

Mindemellett a 2016-os terrorcselekmények miatt a honvédség katonai rendészeti szerve a honvédelmi szervezet irányába mutató elsődleges feladatai mellett javarészt közterületi biztonságokozó járőrtevékenységet is folytathat ([Mergancz 2016](#)).

A KÜLÖNLEGES JOGRENDI IDŐSZAKOK

Till Szabolcs megfogalmazása szerint a különleges jogrend *"összességében az állami hatékonyság fenntarthatósága érdekében megvalósított, átmeneti időre szólóan eltérített szükségességi és arányossági normarendszer, a jogállamra vetített végszükség jellegű intézmény."*(Till 2018).

[Magyarország Alaptörvénye](#) a következő különleges jogrendi esetköröket sorolja fel:

- Rendkívüli állapot (48. és 49. cikk),
- Szükségállapot (48. és 50. cikk),
- Megelőző védelmi helyzet (51. cikk),
- Terrorveszélyhelyzet (51/A. cikk),
- Váratlan támadás (52. cikk),
- Veszélyhelyzet (53. cikk).

A Magyar Honvédség a külső veszélyek elhárítására és kezelésére hivatott különleges jogrendek – így a rendkívüli állapot, a váratlan támadás, a megelőző védelmi helyzet és egyes esetekben a veszélyhelyzet – mellett, meghatározott esetekben a belső veszélyek kezelésére létrehozott különleges jogrendek időszakában is felhasználható. Ezek körébe tartozik a szükségállapot, a terrorveszélyhelyzet és a veszélyhelyzet is, amelyeket Lakatos László egyben rendvédelmi típusú különleges jogrendeknek nevez, míg a további hármat a kifejezetten a honvédelmi típusú különleges jogrendek közé sorolja ([Lakatos 2019](#)).

A rendvédelmi típusú különleges jogrendek kapcsán – így a terrorveszélyhelyzet vagy a szükségállapot esetében – az Alaptörvény kiemeli, hogy a katonaság alkalmazása akkor megengedett, amennyiben a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő a válság leküzdésére (50. és 51/A. cikk). A Hvt. a veszélyhelyzet kivételével külön fejezetben rendelkezik a különleges jogrendi működésről.

A veszélyhelyzet az egyetlen olyan különleges jogrendi intézmény, amely nem az állam fegyveres védelmére irányul (ld. bővebben [Infojegyzet 2020/6](#)). Mivel a veszélyhelyzetet életre hívó okok leginkább a katasztrófatípusú veszélyek körébe tartoznak, így a rendkívüli

állapotok sorában e jogrendi kategóriát a Kat. tv. szabályozza részletesebben (43-51.§). A Kat. tv. definíciója szerint katasztrófának minősül és veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas minden olyan állapot, ami többek között az emberek életét, egészségét, a lakosság alapvető ellátását olyan mértékben veszélyezteti, vagy károsítja, hogy annak elhárítása vagy felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, egyben pedig az állam védelmére rendelt szervek összehangolt munkájának igénybevételét igényli. E törvény értelmében a tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vagy járványveszély okot ad veszélyhelyzet kihirdetésére.

A Kormány 2020. március 11-én élt ennek lehetőségével és az Országgyűlés utólagos jóváhagyásával veszélyhelyzetet hirdetett. A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, és egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

A HONVÉDSÉG RÉSZVÉTELE A JÁRVÁNY ELLENI KÜZDELEMBEN

A koronavírus okozta járványhelyzet kezelésébe a Magyar Honvédség is bevonódott. A veszélyhelyzetben elrendelt intézkedésekről szóló [41/2020. \(III.11.\)](#) számú kormányrendelet egyértelművé tette, hogy a Kormány a rendvédelmi szervek segítségével a hadsereg is számít. A veszélyhelyzet kihirdetése óta a honvédség a következő feladatokat látja el.

2020. március 12-től a "Korridor-feladat" keretében az M1, M5 és M7 autópályák kijelölt pihenőhelyein főként [katonai rendészek](#) segítik a rendőrség munkáját.

[2020. március 12-től](#) a Belügyminisztérium kérése alapján a 900 főre emelkedett a déli határon szolgálatot teljesítő katonák létszáma.

Március 14-én a Kormány akciócsoportok felállításáról döntött. A 1109/2020 [Létfontoságú Vállalatok Biztonságáért Felelős Akciócsoport](#) a honvédelmi miniszter vezetése alá került. Ezt követően megalakultak az [1109/2020.](#) számú kormányhatározat szerinti, ún. Honvédelmi Irányító Törzsek, melyek

elsődleges feladata az ország működéséhez és a járványügyi védekezéshez szükséges létfonosságú magyar vállaltok működőképességének biztosítása. Április 17-ig [104 vállaltnak kerültek kiküldésre](#).

[2020. március 20-tól](#) katonai rendészek jelenlétfokozó járőrtevékenységet végeznek tizenöt város közterületein.

[2020. március 21-től](#) a katonaság az ORFK kérése alapján a telepített szlovák és osztrák határzárakon megerősítő támogatást nyújt a korlátozási és zárási feladatokban.

A kijárási korlátozás elrendeléséről szóló, március 27-én megjelent [71/2020.](#) számú kormányrendelet egyértelműsítette, hogy a rendőrség a korlátozások ellenőrzésébe a honvédség katonai rendész szervét is bevonhatja. Ugyanezen a napon a honvédség főparancsnoka és a honvédelmi miniszter az Országgyűlés Honvédelmi és Rendészeti bizottságát [arról tájékoztatta](#), hogy a jelzett napig 1200 katona vett részt a vírus elleni védekezésben. A bevett katonák létszáma 2020. április 20-ra [1500 főre emelkedett](#).

Március 28-án megjelent a kórházparancsnokokról és az egészségügyi készlet védelméről szóló [72/2020.](#) számú kormányrendelet, ami a rendőrség mellett a hadsereget is bevonta az egészségügyi készletek és létfonosságú raktárak őrzés-védelmébe, kijelölve egyben az alkalmazható intézkedések és kényszerítő eszközök széles körét is. A kórházparancsnoki rend-

szer a belügyminiszter vezetésével került létrehozásra, és egy országos kórházparancsnok irányítása alatt működik. A Magyar Honvédség április 18-ig ennek keretén belül országosan [51 kórházba delegált parancsnokot](#). Elsődleges feladatuk, hogy a védekezésben használandó eszközök a leoptimalisabban kerüljenek elosztásra és felhasználásra. Orvos-szakmai kérdésekben nem dönthetnek, munkájuk kifejezetten a kórházak járványügyi működőképességének segítésére, készletgazdálkodásának ellenőrzésére és biztosítására irányul.

A veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedésekről szóló, április 1-én életbe lépett [81/2020.](#) számú kormányrendelet a veszélyhelyzettel összefüggő rendvédelmi intézkedések végrehajtásában is előírja a honvédség közreműködését. A rendelet meghatározza egyben, hogy a katonák a veszélyhelyzettel kapcsolatos közreműködői és őrzés-védelmi feladataik, továbbá a kijárási korlátozások ellenőrzése során milyen intézkedések és kényszerítő eszközök igénybevételére jogosultak.

Mindezek mellett a Magyar Honvédség:

- a kórházak kérésére országosan több előszűrő és várakozó sátrat telepített az egészségügyi intézmények területén,
- szállító és logisztikai képességeivel folyamatosan segíti az egészségügyi és egyéb védelmi eszközök beszerzését, raktározását és szétosztását,
- vegyvédelmi zászlóaljával [több száz idősothon fertőtlenítésben](#) vesz részt.

Források:

- [Magyarország Alaptörvénye](#)
- [2011. évi CXIII. törvény](#) a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
- [2011. évi CXXVIII. törvény](#) a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- Farkas Ádám: [Adalékok az állam fegyveres védelmének rendszertani megközelítéséhez](#). Honvédelmi Szemle, 2017.1. szám
- Lakatos László: [A honvédelmi típusú különleges jogrendek életbeléptetését igénylő helyzetek és azok korszerű gyakorlati megoldása](#). In: A védelmi igazgatás működésének gyakorlati tapasztalatai napjaink kihívásainak tükrében, Dialóg Campus, 2019.
- Erica Pepe: [Europe's armed forces and the fight against COVID-19](#), Military Balance Blog, 2020. április 9.

Készítette: B. Müller Tamás
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Telefon: (1) 441-6486